

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

11 września 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Łodko (przewodniczący)

SSN Ireneusz Kunicki

SSN Dariusz Pawłyszcz (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 11 września 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Bank w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 31 maja 2022 r., I ACa 870/21,
w sprawie z powództwa A. O. i N. O.

przeciwko Bank w W.

o ustalenie i zapłatę,

1. oddala skargę kasacyjną.

**2. zasądza od Bank w W. na rzecz A. O. i N. O. po 2700
(dwa tysiące siedemset) zł kosztów postępowania kasacyjnego
z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za
czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia Bank w W. odpisu
wyroku do dnia zapłaty.**

Ireneusz Kunicki

Mariusz Łodko

Dariusz Pawłyszcz

(G.G.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 27 września 2021 r., I C 1800/20, Sąd Okręgowy w Szczecinie zasądził od pozwanego banku na rzecz każdego z kredytobiorców po 21 961,31 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 18 września 2020 r. i 48 149,89 CHF z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 20 stycznia 2021 r. oraz ustalił nieistnienie stosunku kredytu w związku z nieważnością umowy kredytu zawartej przez powodowych kredytobiorców z poprzednikiem prawnym pozwanego banku, a w pozostałym zakresie oddalił powództwo.

Wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną Sąd Apelacyjny w Szczecinie oddalił apelację banku.

Sąd drugiej instancji przyjął za własne ustalenia Sądu Okręgowego (art. 387 § 2¹ pkt 1 k.p.c.) i ustalił, że 20 września 2007 r. została zawarta umowa kredytu mieszkaniowego, na podstawie której bank (poprzednik prawny pozwanego) udzielił powodom kredytu na warunkach określonych w umowie, Regulaminie Kredytu Mieszkaniowego i Tabeli oprocentowania, opłat i prowizji, stanowiących integralną część umowy.

Suma kredytu wynosiła 206 340 CHF, miała zostać wypłacona w złotych według kursu kupna CHF, zgodnie z obowiązującą w banku w dniu uruchomienia danej transzy kredytu Tabelą kursów walut dla produktów hipotecznych. Okres kredytowania wyznaczono od 20 września 2007 r. do 12 września 2037 r.

W przypadku kredytu udzielonego w CHF, EUR lub USD kapitał, odsetki oraz inne zobowiązania z tytułu kredytu, poza wymienionymi w § 3 ustęp 1 umowy, wyrażone w walucie obcej, miały być spłacane w złotych, jako równowartość sumy wyrażonej w walucie obcej i przeliczonej na złote:

1) wg kursu sprzedaży waluty zgodnie z obowiązującą w banku w dniu spłaty zobowiązania określonym w harmonogramie Tabelą kursów walut dla produktów hipotecznych w przypadku wpłat dokonanych przed tym terminem lub w tym terminie,

2) wg kursu sprzedaży walut zgodnie z obowiązującą w banku w dniu wpływu środków na rachunek wskazany w § 2 ustęp 16 umowy Tabelą kursów walut dla

produktów hipotecznych w przypadku wpłat dokonanych po dniu określonym w harmonogramie.

Stosownie do zapisów Regulaminu kredyty udzielone w walutach obcych uruchamiane i spłacane są według równowartości w złotych, obliczonej na zasadach określonych poniżej. Dla kredytu udzielonego w walucie obcej bank stosuje następujące kursy walut:

1) dla uruchomienia kredytu – kurs kupna danej waluty zgodnie z obowiązującą w Banku w dniu uruchomienia kredytu Tabelą kursów,

2) dla spłaty zobowiązań z tytułu kredytu (kapitał i odsetki) – kurs sprzedaży danej waluty zgodnie z obowiązującą w Banku w dniu spłaty zobowiązania Tabelą kursów, z zastrzeżeniem postanowień § 17 ustęp 6 umowy,

3) dla prowizji przygotowawczej, opłaty z tytułu ubezpieczenia kredytu, ubezpieczenia niskiego wkładu, ubezpieczenia kredytobiorcy na życie oraz innych zobowiązań wynikających z umowy niewymienionych w punkcie 1) i 2) powyżej bank stosuje kursy waluty według zasad określonych w umowie kredytu.

Kredytobiorcy oświadczyli, że znane jest im ryzyko wynikające ze zmiany kursu waluty obcej w stosunku do złotego.

Sąd odwoławczy, powołując się między innymi na wyroki Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14 i 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, uznał za niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy określające zasady przeliczenia udzielonego kredytu na złote i spłacanych rat na CHF, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej. Przy tym postanowienia te wprawdzie określają główne świadczenia stron, lecz nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, ponieważ umowa nie zawierała mechanizmu kształtowania kursu CHF przez bank.

Ze względu na brak kursu koniecznego do stosowania indeksacji, wszystkie postanowienia umowy dotyczące indeksacji są nieważne. Umowa nie może nadal obowiązywać bez kwestionowanych warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy. Ponieważ umowa stron jest nieważna, bank jest zobowiązany do zwrotu wszystkich wpłat

kredytobiorców w wysokości 21 961,31 zł i 48 149,89 CHF z odsetkami ustawowymi za opóźnienie.

Pozwany bank zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną opartą o naruszenie prawa materialnego, tj.:

1. art. 385¹ § 1 w zw. z art. 65 § 2 k.c. i art. 4 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „dyrektywa 93/13”) przez brak wyciągnięcia pełnych i poprawnych wniosków z wyodrębnienia w łączącej strony umowie klauzul ryzyka walutowego, dotyczących wyrażenia zobowiązania w walucie obcej obok klauzul spreadów walutowych, dotyczących wyłącznie odesłania do stosowanych przez bank kursów walutowych przy wypłacie i spłacie kredytu oraz dokonaniu łącznej oceny wszelkich obecnych w umowie postanowień denominacyjnych;

2. art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c. w zw. z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 przez przyjęcie, że postanowienia umowy stron przewidujące mechanizm denominowania kredytu w walucie CHF (klauzule ryzyka walutowego) nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny i transparentny;

3. art. 385¹ § 1 i 2 k.c. przez przyjęcie, że postanowienia umowne dotyczące denominowania kredytu stanowią niedozwolone postanowienia umowne;

4. art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (dalej: „pr.bank.”), oraz art. 65 i. 358 § 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 przez przyjęcie, że niedopuszczalne jest odwołanie się przy wykładni umowy stron do bezwzględnie obowiązującego i bezpośrednio stosowanego przepisu prawa krajowego w postaci art. 69 ust. 3 pr.bank., bądź wykładni oświadczeń woli stron w myśl art. 65 k.c., bądź też normy dyspozytywnej w postaci art. 358 § 2 k.c. – w miejsce uznanych za niedozwolone postanowienia umowne klauzul spreadów walutowych odsyłających przy dokonywaniu rozliczeń w ramach stosunku umownego stron do tabel kursowych banku;

5. art. 189 k.p.c. przez przyjęcie, że po stronie kredytobiorców występuje interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności umowy kredytu;

6. art. 496 i 497 w zw. z art. 5 k.c. przez przyjęcie, że bankowi nie przysługuje prawo zatrzymania, dopóki druga strona nie zaofiaruje zwrotu otrzymanego świadczenia albo nie zabezpieczy roszczenia o zwrot;

7. art. 455 w zw. z art. 481 § 1, art. 496 i 497 k.c. przez przyznanie kredytobiorcom odsetek za opóźnienie od zasądzonego świadczenia pieniężnego mimo przysługiwania skarżącemu prawa zatrzymania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Postanowienia umowy określające świadczenia główne podlegają ocenie na podstawie art. 385¹ § 1 k.c. tylko pod warunkiem, że nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Teza Sądu drugiej instancji, że wymóg jednoznaczności sformułowania nie ogranicza się do samego brzmienia postanowienia umowy, lecz wymaga przedstawienia transparentnego mechanizmu kształtowania kursu CHF przez bank, jest utrwalona w orzecznictwie. Zarzut 2. skargi jest niezasadny.

Kolejnym warunkiem zastosowania art. 385¹ § 1 k.c. jest brak indywidualnego uzgodnienia spornych postanowień umowy. Przyjęcie tej przesłanki przez Sąd odwoławczy nie jest przedmiotem podstaw kasacyjnych.

Kurs walut obcych, ogłaszany przez bank na podstawie art. 111 ust. 1 pkt 4 pr.bank., wiąże klientów banku przy dokonywaniu z bankiem czynności prawnych w okresie od ogłoszenia kursu do ogłoszenia nowego kursu. Istotne jest tu jednak to, iż nie można umową z wiązać konsumenta kursami, które dopiero zostaną ogłoszone, a orzecznictwo jednolicie uznaje takie związanie przyszłym kursem za niedozwolone. Sąd Apelacyjny jako argument za niedozwolonym charakterem klauzuli kursowej zbędnie powołał nienależyte pouczenie kredytobiorcy o skali ryzyka kursowego, lecz był to argument powołany w drugiej kolejności. Sąd przede wszystkim wywiódł abuzywność z możliwości jednostronnego kształtowania wysokości zobowiązania kredytobiorcy przez bank. W orzecznictwie jest utrwalona teza o niedopuszczalności stosowania kursów walutowych ogłaszanych jednostronnie przez bank. Zarzut 3. nie jest zasadny.

Należy przy tym zaznaczyć, że na podstawie art. 385² k.c. dla stosowania art. 385¹ k.c. istotna jest chwila zawarcia umowy (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2, i z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56), a nie ewentualne, późniejsze zmiany nieważnej umowy lub stanu prawnego (jak wejście w życie art. 69 ust. 3 pr.bank.) nie czynią umowy ważną, chyba że przepisy przejściowe stanowiłyby o sanowaniu nieważnych umów.

Skoro klauzula kursowa zawarta w umowie kredytu denominowanego (błędnie ocenionego przez Sąd drugiej instancji jako indeksowany) nie wiąże, to do umowy tej stosuje się uchwałę pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, która do rangi zasady prawnej podniosła tezy:

1) w razie uznania, iż postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów;

2) w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

Powyższe tezy, wiążąc w niniejszej sprawie (art. 88 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym), uniemożliwiają uwzględnienie skargi kasacyjnej w oparciu o powyższe podstawy, gdyż wykluczają istnienie stosunku prawnego po usunięciu z treści umowy kredytu indeksowanego źródła kursu walutowego. W celu podważenia oceny umowy jako niewiążącej w całości skarżący musiałby zakwestionować tezę Sądu drugiej instancji o zakwalifikowaniu umowy jako umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej lub denominowanego w walucie obcej. Sąd Najwyższy zobowiązany jest do uznania tezy zaskarżonego wyroku o nieważności umowy za odpowiadającą prawu, gdyż do nieważności umowy kredytu indeksowanego w świetle uchwały z 25 kwietnia 2024 r. wystarcza abuzywność klauzuli przeliczeniowej, a zarzuty nr 1 i 4 są sprzeczne z tą uchwałą.

Dopóki nieważna umowa nie zostanie wykonana w całości lub z innych przyczyn nie przestanie wiązać, strona umowy ma interes prawny w ustaleniu nieistnienia stosunku kredytu z powodu nieważności umowy kreującej ten stosunek, niezależnie od roszczeń powstałych w związku z wykonaną częścią umowy. Zarzut opisany pod pozycją 5. Również jest chybiony.

Prawo zatrzymania nie przysługuje przeciwko roszczeniu o świadczenie tego samego rodzaju, co świadczenie będące podstawą zarzutu zatrzymania (zob. uchwały składu siedmiu sędziów SN: z 19 czerwca 2024 r., III CZP 31/23, i z 5 marca 2025 r., III CZP 37/24). W konsekwencji zarzut z pkt 6 jest niezasadny. Tym samym nie jest również zasadny zarzut 7. oparty na tezie, że w przypadku skutecznego podniesienia zarzutu zatrzymania wierzycielowi nie przysługują odsetki.

Dlatego Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną pozwanego banku.

Na podstawie art. 98 k.p.c. kredytobiorcom przysługuje od skarżącego zwrot kosztów sporządzenia odpowiedzi na skargę kasacyjną w wysokości stawki minimalnej określonej w stosowanym odpowiednio § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Ireneusz Kunicki

Mariusz Łodko

Dariusz Pawłyszcz

(G.G.)

[r.g.]